

met extra
fietsroute

VESTINGSTEDENROUTE UTRECHT

TOUREN DOOR DE GESCHIEDENIS VAN NEDERLAND

Fransen aan de Oude Hollandse Waterlinie

Touren door de geschiedenis van Nederland: Fransen aan de Oude Hollandse Waterlinie

Het jaar 1672 is een van de meest onzekere jaren uit de Nederlandse geschiedenis en staat bekend als het Rampjaar. De jonge Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden werd aangevallen door Frankrijk, Engeland, Münster en Keulen. Hoewel de invasie niet onverwacht kwam, bleek de Republiek nog slechter voorbereid dan was gevreesd. Vele vestingsteden werden zonder verzet opgegeven.

De provincie Holland werkte vanaf april aan een eigen verdedigingslinie: de Oude Hollandse Waterlinie. Door polders langs de grenzen met Utrecht en Gelderland onder water te zetten zou een Frans leger enkel over de smalle en onverharde dijken toegang hebben tot Holland. Deze dijken konden met weinig soldaten worden verdedigd. Het doorwaden van de polders was niet mogelijk omdat sloten onzichtbaar werden. Het water stond ook niet hoog genoeg om te bevaren. De toegangswegen over de dijken werden verdedigd vanuit vestingsteden en militaire posten. Liever hadden de Hollanders de waterlinie oostwaarts, in Utrecht, geplaatst. Maar na vele onderhandelingen bleek een samenwerking met Utrecht niet haalbaar.

Anderhalve week nadat de Fransen in aanwezigheid van koning Lodewijk XIV de Rijn ten oosten van Nijmegen hadden overgestoken meldde een voorhoede van het Franse leger zich op 23 juni in Utrecht. Enkele dagen eerder had het Nederlandse leger de Domstad gepasseerd op weg van de opgegeven verdedigingslinie in Gelderland naar de Oude Hollandse Waterlinie. De Franse hoofdmacht was evenwel nog niet in de buurt van Utrecht. Tot frustratie van ministers en militairen stond koning Lodewijk XIV er op dat elke gepasseerde stad werd belegerd en bezet. Hoewel de meeste steden hun verzet slechts enkele dagen volhielden vertraagde dit de Franse opmars. Het Nederlandse leger was ondertussen druk met het in werking stellen van de Oude Hollandse Waterlinie. Vanuit de hoofdposten Muiden, Nieuwerbrug, Hekendorp, Schoonhoven en Gorinchem werd het verzet tegen de kunstmatige overstromingen (*inundaties*) neergeslagen. Toen koning Lodewijk XIV op 4 juli Utrecht binnenreed was de Oude Hollandse Waterlinie al bijna op volle sterkte.

Kort daarna zorgde de groeiende overtuiging dat de Oude Hollandse Waterlinie echt kon werken er, samen met de hoge Franse eisen, voor dat Holland de vredesonderhandelingen afbrak. Om het doel van hun oorlog te bereiken moesten de Fransen een manier vinden om de Oude Hollandse Waterlinie te doorkruisen. Dat doel, het uitschakelen van de Nederlandse militaire kracht, werd gezien als voorwaarde om de ambities van koning Lodewijk XIV te realiseren: gebiedsuitbreiding in de Spaanse Nederlanden.

Op deze route zie je de Oude Hollandse Waterlinie vanuit Frans perspectief. Een gebied waarin de grens tussen de waterlinie en het normale landschap door wisselende waterstanden en zowel Nederlandse als Franse militaire operaties regelmatig verschilde. De route passeert twee voormalig Hollandse vestingsteden die aanvankelijk niet, maar later wel, binnen de Oude Hollandse Waterlinie lagen: Woerden en Oudewater.

Etappes

1. Van IJsselstein naar Woerden
2. Van Woerden naar Slot Zuylen

Hoe gebruik je dit boekje?

Deze route bestaat uit twee etappes. Elke etappe bestaat uit een kaart, routebeschrijving en informatie over de bezienswaardigheden die je onderweg tegenkomt.

Belangrijk! Zet bij elke nieuwe etappe je dagteller op nul.

De routebeschrijving is als volgt te gebruiken:

- **Km's totaal:** vermeldt de kilometerstand op de dagteller van de auto bij het betreffende routepunt.
- **Km's tussen afstand:** vermeldt de afstand in kilometers tussen de verschillende routepunten.
- **Routebeschrijving:** geeft aan wat voor actie ondernomen moet worden op het betreffende routepunt.
- **Straatnaam:** geeft aan op welke straat (weg, laan of iets anders) je zou moeten rijden op dat moment. Soms lopen straatnamen in elkaar over op een en dezelfde weg.
- **Plaats:** geeft aan door welke bebouwde kom van een plaats je op dat moment rijdt.

De route online gebruiken?

Ga naar www.vestingstedenroute.nl. Download de My Route-app of scan de QR-code voor Google Maps.

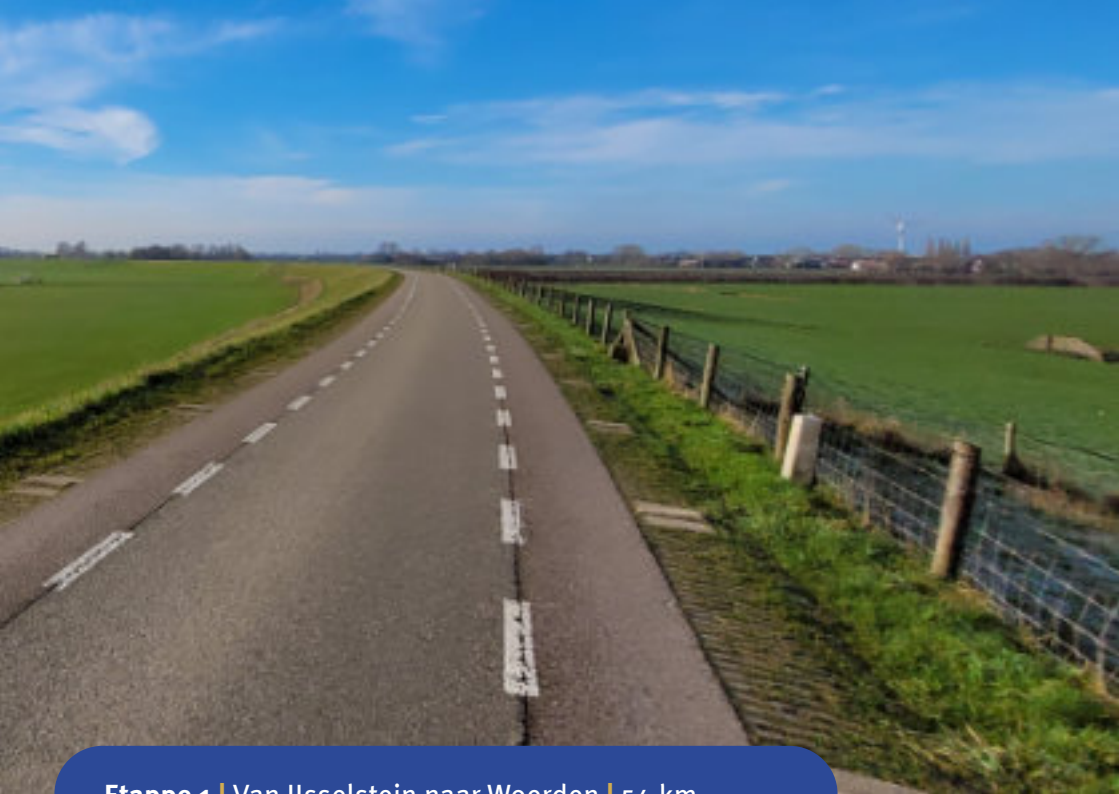

De Lekdijk

Routebeschrijving in Google Maps?
Scan de QR-code!

Etappe 1 | Van IJsselstein naar Woerden | 54 km

Startpunt

Parkeerplaats 'Tamara', IJsselstein

Tussenstops

TOP Salmsteke, Lopik
Parkeerplaats Waardsedijk, Oudewater
Parkeerplaats Kasteelplein, Montfoort

Eindpunt

Parkeergarage Defensie-eiland, Woerden

Vestingen van de Oude Hollandse Waterlinie

Oudewater

Woerden

Legenda

- Bezienswaardigheid
- Plaats
- Autoroute
- Fietsroute

Bezienswaardigheden

1	Het Klaphek	5	Linie van de Pleit
2	Huis te Jaarsveld	6	Linie van Linschoten
3	Ameide	7	Snellerbrug
4	De Damweg	17	Vreeswijk

Etappe 1 | Van IJsselstein naar Woerden | 54 km

7

Woerden

Linschoten

6

Montfoort

5

Oudewater

4

Polsbroekerdam

IJsselstein

17

1

2

Jaarsveld

3

IJsselstein
Delta-Phot Luchtfotografie

IJsselstein

IJsselstein

IJsselstein en het omliggende land vormden in de zeventiende eeuw de baronie IJsselstein, een heerlijkheid die sinds 1551 in bezit was van de familie Oranje-Nassau. Tijdens de Tachtigjarige Oorlog stelden prins Willem van Oranje en zijn opvolgers dat IJsselstein voortaan onafhankelijk was van Holland. Enkele andere heerlijkheden in de Hollandse en Utrechtse grensstreek deelden deze opvatting, waaronder Vianen. In 1672 probeerden zij van de Franse en Nederlandse legers een neutraliteitsverklaring te krijgen. Dit duurde enige tijd, waardoor IJsselstein en het nabije Vreeswijk in juni door de Fransen werden bezet. Dat had evenwel geen invloed op het functioneren van de Oude Hollandse Waterlinie, omdat het water uit de Hollandsche IJssel bij vloed vanuit het westen kwam.

De Fransen hebben vanuit IJsselstein geen pogingen gedaan om Schoonhoven of Oudewater aan te vallen. De stad werd vooral gebruikt als onderkomen voor Franse legereenheden. Nadat de Fransen de Lekdijk bij Vreeswijk hadden doorgestoken en het water begin oktober langs IJsselstein begon te stromen raakte de stad afgesneden van Utrecht. De Fransen erkenden kort daarna de neutraliteit van IJsselstein en trokken hun soldaten terug. De stad werd wel gedwongen om een wekelijks financiële bijdrage te blijven leveren aan de Franse bezetting.

De route (Zet je dagteller op 0,0)

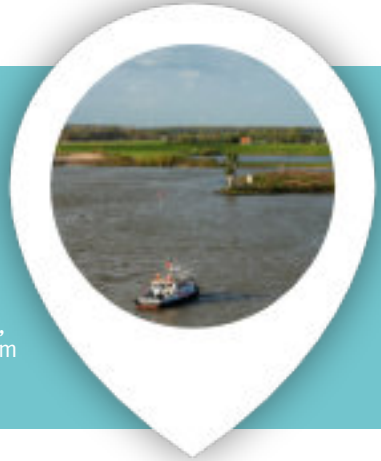
Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
0,0	0,0	START vanaf Parkeerplaats 'Tamara', Utrechtsestraat (ter hoogte van huis no. 10)	Ijsselstein
0,1	0,1	Einde weg linksaf naar Ijsselstraat	
0,1	0,0	Einde weg (voor brug) rechtsaf naar Panoven	
0,4	0,3	Rechtsaf naar Jolandeplantsoen / Vrouw Baertestraat	
0,7	0,3	Einde weg rechtsaf naar Mr. Abbink Spainkstraat	
0,9	0,2	Op kruising linksaf naar Aleida van Culemborgstraat	
1,1	0,2	Einde weg linksaf naar Hogebeizen	
1,5	0,4	Op rotonde 2e afslag naar Hogebeizendijk	
2,5	1,0	Linksaf naar Lage Dijk-West / Lage Dijk-Zuid	
4,8	2,3	Einde weg rechtsaf naar Lekdijk / Lekdijk Oost	
13,2	8,4	Rechtsaf naar S.L. van Alterenlaan	Jaarsveld

› Je bent aangekomen in **Jaarsveld**

1. Het Klaphek

De dam bij het Klaphek werd in de 13de eeuw aangelegd en verbreekt sindsdien de toevoer van water uit de Lek naar de Hollandsche IJssel. In het najaar van 1672 heeft het Franse leger de dam afgegraven, waardoor er maandenlang water werd binnengelaten. Dit zorgde voor een grote overstroming en wateroverlast in de omgeving van IJsselstein, Utrecht, Woerden en bij het legerkamp van prins Willem III in Bodegraven.

Jaarsveld

Het dorp Jaarsveld aan de Lek werd in 1672 gekenmerkt door het Middeleeuwse kasteel Veldenstein. Dit omvangrijke en versterkte huis met toren was destijds in particulier bezit en had geen politieke of militaire betekenis meer. Jaarsveld lag aan de rand van het inundatiegebied van de Oude Hollandse Waterlinie. Het Nederlandse leger had vanuit Schoonhoven de Lopikerwaard onder water gezet, en de dijk langs de Lek vormde een van de weinige toegangswegen door de inundaties. In de nazomer van 1672 ondernam hertog Luxembourg diverse plundertochten door de omgeving van Utrecht. 'Reizen door het platteland', zoals de cynische veldheer het omschreef. Ook het oosten van de Lopikerwaard leidde onder het Franse geweld. Dorpen zoals Benschop en Lopikerkapel werden geplunderd, en in Jaarsveld werd kasteel Veldenstein door de Fransen verwoest.

Het Spaans/Nederlandse leger in Schoonhoven heeft in 1673 een plan uitgewerkt om de verdedigingslijn van de Oude Hollandse Waterlinie oostwaarts te verplaatsen. Hierbij zou Jaarsveld tot een voorpost van Schoonhoven moeten worden verbouwd door de aanleg van een verdedigingswerk. De voortdurende wateroverlast in het gebied, een gevolg van de Franse doorsteek van de Lekdijk, maakte een aanval op Schoonhoven echter onwaarschijnlijk, en het plan is nooit uitgevoerd.

2. Huis te Jaarsveld

Huis te Jaarsveld, vroeger ook Kasteel Veldenstein genoemd, werd in de 14de eeuw gebouwd en was lang in bezit van de heren van Vianen. In 1672 lag Jaarsveld ten oosten van de Oude Hollandse Waterlinie, en werd het dorp geplunderd door Franse militairen. Na de oorlog was het kasteel hierdoor grotendeels verwoest. Het huidige huis werd in de 18de eeuw gebouwd in opdracht van Cornelis de Witt – een kleinzoon van de beroemde raadpenionaris.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
13,3	0,1	Linksaf naar Kerkstraat	Jaarsveld
13,4	0,1	Rechtsaf dijk oprijden naar Lekdijk Oost	
14,4	1,0	Blijf op Lekdijk West, linksaf voor een tussenstop en veerpont naar Ameide	
17,3	2,9	Rechtsaf naar Zijdeweg-Zuid	
17,7	0,4	Einde weg rechtsaf naar M.A. Reinaldaweg, N210	
18,6	0,9	Op kruising met verkeerslichten linksaf naar Vrijheidslaan	Lopik
18,6	0,0	Linksaf naar Laan van Grebenstein / Zijdeweg, richting Polsbroek	
20,5	1,9	Einde weg linksaf naar Lopikerweg West, richting Polsbroek	
21,0	0,5	Rechtsaf naar Damweg	
23,6	2,6	In Polsbroekerdam weg vervolgen richting Oudewater	Polsbroekerdam

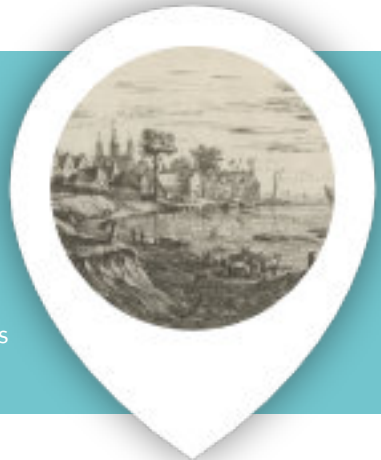
› Je passeert **Polsbroekerdam**

Lopikerwaard

3. Ameide

Ameide is te bezoeken met een veerdienst voor voetgangers. Ten oosten van Ameide lag in 1672 het molencomplex van de Zouweboezem. Daar, op de grens tussen de Alblasserwaard en de Vijfheerenlanden, was een militaire post ingericht. Deze werd in november 1672 aangevallen door de Fransen. Ameide werd vervolgens geplunderd. Holland besloot de post niet opnieuw te bezetten, maar om het westwaarts gelegen Nieuwpoort te verbouwen tot een vesting.

Polsbroekerdam

Polsbroekerdam is een buurtschap aan de Lopikerwetering die van oost naar west door de Lopikerwaard stroomt. In 1672 lagen de boerderijen hier aan de rand van het inundatiegebied van de Oude Hollandse Waterlinie. Ten noorden van de wetering ligt de Damweg richting Oudewater; deze verhoogde weg vormde lange tijd een begrenzing van de inundaties, maar nadat Oudewater werd bezet door het Nederlandse leger kwamen ook ten oosten van de Damweg polders onder water te staan. De kades langs de wetering staken eveneens boven de inundaties uit. Daarom werd in Polsbroek, ten westen van Polsbroekerdam, de kerk verbouwd tot een versterkte post. Voorbij Polsbroek bereikt de kade langs de wetering de rivier de Vlist, en ook hier lag een versterking: de Koeschans.

In de achttiende eeuw werden nieuwe plannen voor de Oude Hollandse Waterlinie ontwikkeld. Deze voorzagen inundaties ten oosten van de Damweg. Om de kades bij Polsbroekerdam te kunnen verdedigen werd voorgesteld om er een groot fort te bouwen, maar dat is nooit gebeurd.

Polsbroekerdam

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
25,0	1,4	Weg vervolgen in bocht naar Links	Willeskop
27,0	2,0	Einde weg Linksaf naar Utrechtse Straatweg	
27,9	0,9	Rechtsaf naar IJsselvere (in bestrating contour stadspoort)	Oudewater
28,2	0,3	Einde weg rechtsaf naar Visbrug langs het oude stadhuis	
28,2	0,0	Einde weg direct rechtsaf naar Kapellestraat richting Parkeerplaats P1	
28,4	0,2	Op kruising rechtdoor naar Waardsedijk (bestrating volgt hier de verdwenen vestingwallen)	
28,5	0,1	Rechts ingang van Parkeerplaats P1 voor tussenstop in Oudewater en/of bezoek aan Touwmuseum de Baanschuur, VR-paal OHW, Heksenwaag en stadsmuseum	

› Je bent aangekomen in **Oudewater**

4. Damweg

De Damweg steekt net als in 1672 boven de weilanden van de Lopikerwaard uit. De inundaties lagen eerst alleen ten westen van de Damweg, omdat het water daar werd ingelaten. Na de herovering van Oudewater werd ook het land ten oosten van de Damweg onder water gezet. De Damweg vormde in 18de-eeuwse plannen de achterkade van inundaties, versterkt met (nooit gebouwde) schansen in Polsbroekerdam en Jaarsveld.

Oudewater

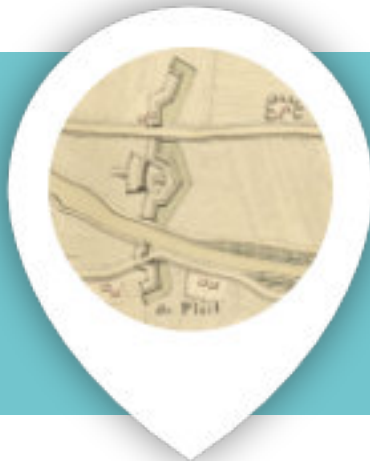
Oudewater

Oudewater was in juni 1672 een van de drie Hollandse steden die niet door de Oude Hollandse Waterlinie werden beschermd. Dat kwam door de complexe provinciegrens, de slechte staat van de vestingwerken en door het landschap: het was eenvoudiger om ten westen van de stad bij het dorp Goejanverwelle (Hekendorp) een inundatie te stellen. Oudewater stuurde daarom onderhandelaars naar de Fransen, en kreeg een kleine Franse bezetting. Zij deden vanuit Oudewater een poging om het Hollandse plan om wegen ten westen van de stad af te graven te verhinderen, maar werden teruggedreven. De Franse bezetting duurde slechts enkele weken omdat de soldaten elders nodig waren.

De graaf van Horne, commandant van de hoofdpост in Goejanverwelle, bezocht het verlaten Oudewater samen met prins Willem III. De prins zag eerst geen reden om Oudewater op te nemen in de Oude Hollandse Waterlinie, maar de graaf overtuigde hem. Hij verplaatste de hoofdpост naar Oudewater, dat werd versterkt met nieuwe vestingwerken. Vanuit Oudewater ondernam de graaf vele aanvallen op de Franse bezetting in Woerden en Harmelen. Meermaals werden daarbij tientallen Fransen gedood. De Franse commandant in Utrecht klaagde dat geen enkele andere post aan de Oude Hollandse Waterlinie hem zoveel problemen gaf.

5. Linie van de Pleit

De Hollandsche IJssel had na de afdamming van de verbinding met de Lek eeuwenlang te maken met lage waterstanden. Tussen de dijken ontstond op diverse plaatsen een brede strook land, zo ook ten oosten van Oudewater. In de late 18de eeuw werd een verdedigingswerk aangelegd waarmee inundaties ten noorden en zuiden van de rivier met elkaar konden worden verbonden: de Linie van de Pleit.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
31,9	3,4	In Snelrewaard weg vervolgen naar Waardsedijk	Linie van de Pleit
34,6	2,7	Rechtsaf en op rotonde 1e afslag naar Provincialeweg N204 richting Montfoort	
35,9	1,3	Op rotonde 3e afslag naar Provincialeweg N228 richting Montfoort	Molen de Valk
		Links ingang van Parkeerplaats Kasteelplein / Hofplein of bij de Heeswijkerpoort voor tussenstop in Montfoort en/of bezoek aan Kasteel Montfoort, Museum De Knoperij	
38,1	2,2	Op rotonde 2e afslag naar Provincialeweg N228 richting Utrecht	
40,7	2,6	Linksaf naar Slotlaan richting Mastwijk	
41,0	0,3	Einde weg linksaf naar Achthoven West/ Mastwijkerdijk	
43,1	2,1	Links aanhouden naar Mastwijkerdijk	

› Je passeert **Montfoort**

Kasteelpoort Montfoort

Montfoort

Kort na de Franse inname van Utrecht gaf ook Montfoort zich over. De stad met Middeleeuwse verdedigingswerken kreeg een klein Frans garnizoen en werd naar de gebruiken van de tijd geacht een financiële en materiële bijdrage te leveren aan de Franse bezettingsmacht. Door de vrijwel gelijktijdige inname van Woerden en Oudewater lag Montfoort al direct achter het front, waardoor er weinig moeite is gedaan de stad te versterken.

Gedurende de zomer van 1672 was Montfoort niet langer bezet, maar anders dan in Oudewater kwam er geen Nederlands garnizoen in de stad. Montfoort werd vervolgens opnieuw door de Fransen bezet. Tijdens de Nederlandse aanval op Woerden begin oktober waren de Nederlandse troepen uit Oudewater daardoor genoodzaakt de wegen naar Montfoort te beschermen, om te voorkomen dat de Fransen de belegering van Woerden vanuit Montfoort zouden aanvallen.

De Franse doorsteek van de Lekdijk bij Vreeswijk, en de wateroverlast die dat veroorzaakte, maakte het moeilijk om Montfoort vanuit Utrecht te bereiken. In november vertrok de Franse bezetting daarom opnieuw, waarbij zij het kasteel van Montfoort grotendeels verwoestten. Enkel de poorttorens bleven bewaard.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
44,7	1,6	Op kruising rechtsaf naar Cattenbroekerdijk	
48,3	3,6	Linksaf naar Lagekade	
49,5	1,2	Einde weg rechtsaf naar M.A. Reinaldaweg / Provincialeweg N204 richting Woerden Linksaf naar M.A. Reinaldaweg / Provincialeweg N204 richting Linschoten voor een tussenstop in Linschoten en/of een bezoek aan Landgoed Linschoten en Museum De Ballensnoeperij. Parkeren is na 1,1 km mogelijk bij TOP Linschoten	

› Je passeert **Linschoten**

Linie van Linschoten

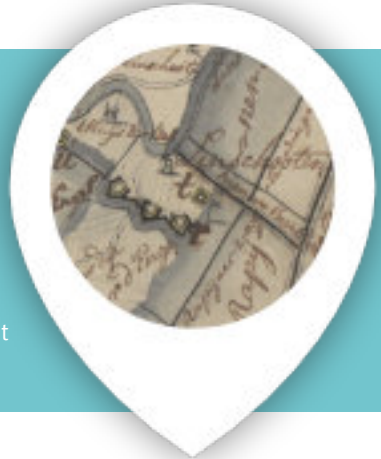
Linschoten

Het dorp Linschoten en de omliggende buitenplaatsen kregen pas in het najaar te maken met overstromingen, als gevolg van de Franse doorsteek van de Lekdijk. Maar al eerder zorgde de Franse bezetting van Woerden ervoor dat er in de omgeving van het dorp meerdere schermutselingen plaatsvonden tussen Franse en Nederlandse troepen. Met enige regelmaat volgden de Nederlandse troepen de Fransen die in de omgeving zochten naar hout, voedsel en andere zaken tot aan de poorten van Woerden. Het buurtschap Lange Linschoten, langs de gelijknamige veenrivier tussen Linschoten en Oudewater, werd meermaals door de Fransen geplunderd. Vele inwoners vluchtten westwaarts naar Holland en in het voorjaar van 1673 constateerde de schoolmeester dat vrijwel iedereen was verdwenen.

Dichterbij Linschoten lag het kasteel Huis te Nesse. De eigenaren, de familie Van der Nath, waren bekende rooms-katholieken. De Fransen lieten het kasteel daardoor ongemoeid, maar de Nederlandse commandant in Oudewater – de graaf van Horne – was van mening dat de Fransen het kasteel gebruikten als uitvalsbasis. Hij eiste een financiële compensatie, en om verwoesting van het kasteel te voorkomen onderschreef Jan van der Nath het verhaal van de graaf.

6. Linie van Linschoten

In de polders rond Linschoten bevinden zich stroomruggen van oude veenrivieren. De hoogteverschillen zijn klein, maar maakten het onder water zetten van het gebied moeilijk. In de 18de eeuw werd een lang verdedigingswerk gebouwd om de lager gelegen gebieden met elkaar te verbinden. De eerste Linie van Linschoten is in 1796 vervangen door een grotere variant. Hiervan staat naast de provinciale weg een maquette.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
50,4	0,9	Op kruising met verkeerslichten linksaf naar Wulverhorstbaan	Woerden
51,6	1,2	Op rotonde 2e afslag naar Wulverhorstbaan / Hollandbaan	
52,3	0,7	Op kruising met verkeerslichten rechtsaf naar Waardsebaan	
52,9	0,6	Op kruising met verkeerslichten rechtsaf naar Chrysantstraat	
53,3	0,4	Voor molen 'De Windhond' rechtsaf naar Wilhelminaweg	
53,7	0,4	Rechtsaf naar Defensie-eiland, het voormalig centraal magazijn van kleding en uitrusting van het Departement van Oorlog	
53,8	0,1	FINISH op Defensie-eiland, parkeren in parkeergarage voor een bezoek aan Woerden en/of Stadsmuseum, VR-paal OHW, Drive-in-museum parkeergarage Castellum en Petruskerk	

› Je bent aangekomen in **Woerden**

7. Snellerbrug

Vlakbij de voormalige Utrechtse Poort ligt de Snellerbrug. Toen Woerden in oktober 1672 werd omsingeld door het Nederlandse leger werd hier een batterij opgeworpen. De graaf van Horne, meester-generaal van de artillerie, beschoot vanuit de post de stad en het kasteel. De graaf sloeg diverse Franse tegenaanvallen af. De Fransen weigerden evenwel om Woerden op te geven. Toen prins Willem III de belegering staakte trok ook de graaf zich terug.

Woerden

Woerden werd in 1672 niet verdedigd door het Nederlandse leger, dat enkele kilometers ten westen van de stad een legerkamp opzette bij de belangrijke kanalen die de Oude Hollandse Waterlinie van water moesten voorzien. Woerden stuurde onderhandelaars naar de Fransen en werd bezet. De Franse bezetting duurde net als in Oudewater slechts enkele weken, maar prins Willem III van Oranje concludeerde dat een bezetting van Woerden geen nut had voor de Oude Hollandse Waterlinie.

Woerden werd kort daarna opnieuw door de Fransen bezet. De prins bleek toen van gedachten veranderd, want begin oktober werd Woerden belegerd door het Nederlandse leger. De Fransen stuurden versterkingen vanuit Utrecht, die ten oosten van de stad werden tegengehouden door een deel van het Nederlandse leger dat zich langs de Rijndijken had verschanst. Bij het afgeven van het signaal aan de troepen in Utrecht werd per ongeluk de toren van de Petruskerk verwoest.

Via een omtrekkende beweging bereikten de Fransen alsnog de Rijndijk. Een lang gevecht aan de Kruipin volgde, waarbij de Nederlandse troepen werden teruggedreven en hun commandant sneuvelde. Nog altijd bleek Woerden onbereikbaar voor de Franse versterkingen, want de Nederlandse belegers aan de oostkant van de stad drongen hen terug naar de verloren posten aan de Rijndijk. Prins Willem III besloot echter vanaf de westkant van Woerden om de belegering te staken. Woerden bleef nog tot eind november 1673 bezet.

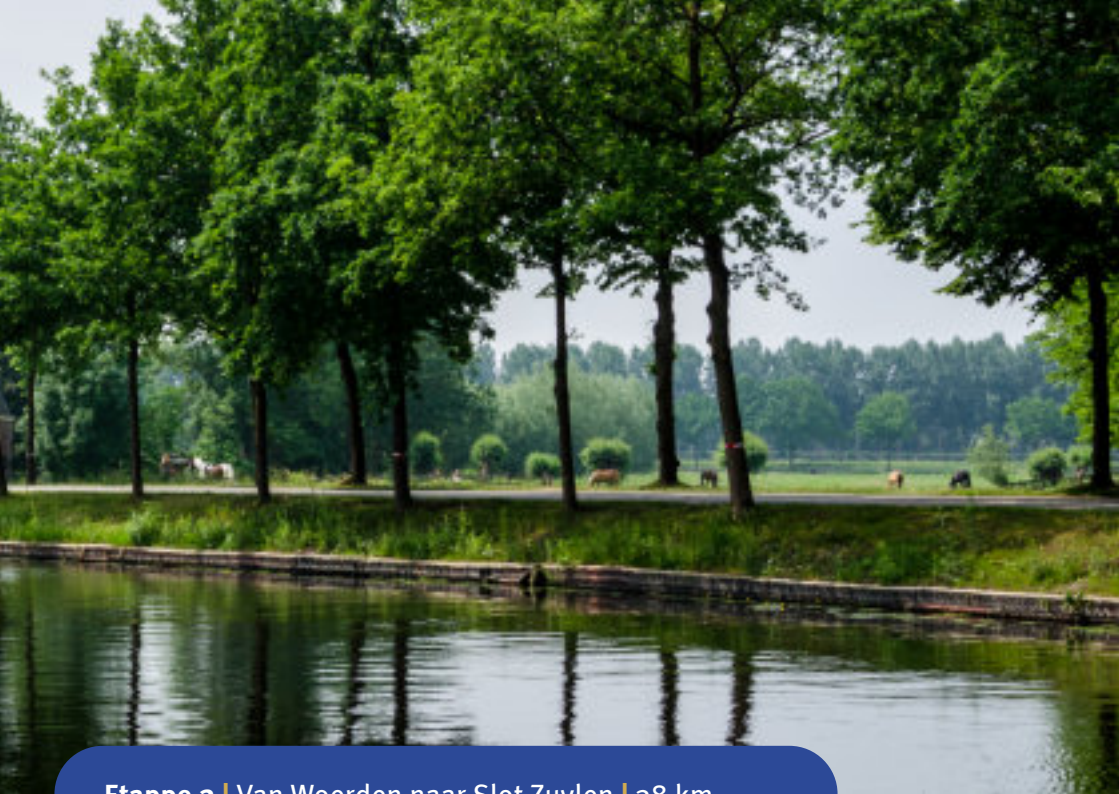

De Vecht bij Maarsse

Routebeschrijving in Google Maps?
Scan de QR-code!

Etappe 2 | Van Woerden naar Slot Zuylen | 38 km

Startpunt

Parkeergarage Defensie-eiland, Woerden

Tussenstops

Joostendam, Kockenge
Fort Nieuwersluis, Nieuwersluis
Vechtstreekmuseum, Maarssen

Eindpunt

Slot Zuylen, Oud-Zuilen

Etappe 2 | Van Woerden naar Slot Zuylen | 38 km

Woerden

8

Kamerik

9

10

Breukelen

14

15

13

11

12

Nieuwersluis

16

Forten van de Oude Hollandse Waterlinie

Kruipin en Oranje/Vrijheid

Nieuwersluis

Legenda

- Bezienswaardigheid
- Plaats
- Autoroute

Bezienswaardigheden

8	Fort Kruipin	13	Gunterstein
9	Joostendam	14	Nijenrode
10	Dooijersluis & gemaal	15	Oudaen
11	Sterreschans	16	Slot Zuylen
12	Damsluis		

De route (Zet je dagteller op 0,0)

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
0,0	0,0	START vanaf Defensie-eiland richting centrum	Woerden
0,0	0,0	Einde weg rechtsaf naar Rijnstraat langs het Kasteel Woerden	
0,2	0,2	Links aanhouden naar Plantsoen / Torenwal / Ravelijnsingel over de oude vestingwallen	
0,7	0,5	Op kruising rechtsaf naar Westdam	
0,9	0,2	Op kruising rechtsaf naar Zandwijkeningel	
1,1	0,2	Rechtsaf naar Burg. H.G. van Kempensingel	
1,5	0,4	Op kruising rechtsaf naar Oostsingel	
1,8	0,3	Oostsingel blijven volgen langs het exercitieveld	
2,0	0,2	Einde weg linksaf naar Oostdam	
2,2	0,2	Linksaf naar Oudelandseweg	
3,4	1,2	Weg vervolgen naar De Kruipin / Van Teylingenweg	

› Je passeert voormalig **Fort Kruipin**

8. Kruipin

Een deel van het Nederlandse leger trok in oktober 1672 Woerden voorbij om Franse versterkingen uit Utrecht tegen te houden. Bij de weg naar Kamerik werd slechts een kleine post opgeworpen, want men was verteld dat de weg onbegaanbaar was. Dat bleek onjuist, en de Fransen maakten er een omtrekkende beweging. De Slag bij Kruipin werd de gewelddadigste veldslag aan de Oude Hollandse Waterlinie. Aan beide kanten werden honderden soldaten gedood.

Kamerik

Kamerik speelde geen rol in de Oude Hollandse Waterlinie – maar wel in de grootste veldslag die aan de randen van het inundatiegebied plaatsvond, de slag bij Kruipin. Nadat de Fransen de Nederlandse posten aan de Rijndijk niet hadden kunnen overmeesteren, bedacht hun commandant een alternatieve route om de posten heen. Het drassige polderland en de onverharde kades maakten dit een riskante operatie, maar wel een die resulteerde in het door de Fransen gewenste resultaat.

Al snel ging het verhaal dat bewoners van Kamerik de Fransen hadden geholpen bij het vinden van de juiste weg richting Woerden. Prins Willem III onderschreef deze verhalen, en een furieuze Staten van Holland riepen hem op om de boeren en hun families – *‘schadelijke en ondankbare mensen’* – zwaar te straffen voor hun vermeende verraad. Vanwege de voortdurende bezetting van Woerden heeft er geen Nederlandse strafexpeditie naar Kamerik plaatsgevonden.

9. Joostendam

De Joostendam ligt op het kruispunt van de Grootte Heicop en de Bijleveld. De Joostendam werd belangrijk voor de Oude Hollandse Waterlinie na de Nederlandse inname van Nieuwersluis in mei 1673. Er werden daarna nieuwe inundaties ingezet, en om de Joostendam onder controle te krijgen werd een aanval gedaan op de kleine Franse bezetting. Vervolgens werd de locatie versterkt met een klein verdedigingswerk.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
4,7	1,3	Linksaf naar Van Teylingenweg	Kamerik
4,9	0,2	Voor brug rechtsaf naar Van Teylingenweg	
5,0	0,1	Rechtsaf naar Kastanjelaan	
5,1	0,1	Einde weg linksaf naar Burg. Talsmaweg	
5,3	0,2	Einde weg linksaf naar de Meent	
5,4	0,1	Voor brug rechtsaf naar Van Teylingenweg	
7,1	1,7	Rechtsaf naar Oortjespad	Kanis
8,4	1,3	Op rotonde 2e afslag naar Teckop	
11,5	3,1	Einde weg linksaf naar Wagendijk	
12,0	0,5	In Kockengen in bocht naar rechts, links aanhouden naar Voorstraat	Kockengen
12,1	0,1	Rechtsaf naar Kerkplein	
12,2	0,1	Rechts aanhouden naar Kerkplein	
12,2	0,0	Einde weg linksaf naar Heicop	
12,3	0,1	Linksaf naar Koningstraat	
12,4	0,1	Op splitsing rechts aanhouden naar Wagendijk	
12,9	0,5	Bocht naar links volgen naar Wagendijk, of parkeren voor een tussenstop bij Joostendam	

› Je passeert **Joostendam**

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
13,8	0,9	Rechtsaf en kruising oversteken naar Spengen	
15,7	1,9	Over de brug, einde weg rechtsaf naar Geerkade	
16,9	1,2	Bocht naar rechts volgen naar Portengense Zuwe langs poldergemaal Dooijersluis	
20,3	3,4	Kruising oversteken naar Breukelerwaard	
21,3	1,0	Op rotonde 2e afslag richting Breukelen	
21,6	0,3	Op rotonde 2e afslag richting Breukelen naar Amerlandseweg	
22,0	0,4	Op rotonde 2e afslag naar Brugoprit	
23,1	1,1	Op rotonde 2e afslag richting Centrum naar Straatweg	Breukelen

› Je passeert **Breukelen**

10. Dooijersluis & gemaal

De Ronde Venen kwamen tijdens de inzet van de Oude Hollandse Waterlinie onder water te staan. De inundatie beschadigde kades en maakte duidelijk dat de waterhuishouding van de regio vernieuwd moest worden. Kort nadat de waterlinie werd drooggemalen werd de Rondeveense Polder gesticht. De Dooijersluis in de Bijleveld was een van de vier sluisen die het gebied toegankelijk hielden voor boten. De sluis heeft bestaan tot 1940.

Breukelen

Breukelen diende lange tijd als uitvalsbasis voor Franse plundertochten en aanvallen in de Vechtstreek. De inundaties van de Oude Hollandse Waterlinie lagen in 1672 op grote afstand van Breukelen, waardoor de Fransen hier weinig tegenstand ondervonden. Dorpen werden opgeroepen om financiële en materiële steun aan de Fransen te leveren, en als dat uitbleef trokken de Fransen vanuit Utrecht en Breukelen naar de dorpen toe om boerderijen en schuren te plunderen en andere gebouwen te verwoesten. Veel monumentale gebouwen in de Vechtstreek zijn als gevolg hiervan na 1673 herbouwd.

In mei 1673 kwam de Oude Hollandse Waterlinie plots veel dichterbij Breukelen te liggen door de Nederlandse verovering van Nieuwersluis. Vanuit Utrecht werden duizenden troepen naar Breukelen gestuurd en ook de Franse commandanten haastten zich naar het dorp. Al snel bleek dat de Nederlandse troepen te druk waren met het versterken van Nieuwersluis om een grote aanval op Breukelen te doen, waarna de meeste Fransen weer vertrokken. Wel werd in de weken daarna nog vaak met kanonnen geschoten tussen de beide plaatsen. De omgeving van Breukelen en Nieuwersluis veranderde daardoor volgens een eigentijdse schrijver in een 'volkomen wildernis'.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
25,8	2,7	Weg vervolgen naar Rijksstraatweg	
26,3	0,5	Linksaf voor een tussenstop op Fort Nieuwersluis, anders weg vervolgen; parkeren kan voor en op het fortterrein	Nieuwersluis
26,4	0,1	Rechtsaf over de brug naar Zandpad, links ligt de Damsluis in de Vecht	
26,5	0,1	Einde weg rechtsaf naar Zandpad langs de voormalige Pupillenschool	

› Je passeert **Nieuwersluis**

Nieuwersluis

De Staten van Holland probeerden na het mislukken van een gezamenlijke waterlinie met Utrecht de inundaties, en meer nog de belangrijke sluizen, op eigen grondgebied te houden. De waterlinie boog daarom in juni 1672 al ver ten noorden van Nieuwersluis af van de Vecht, richting de Amstel.

De inundaties ten westen van de Vecht, tussen Muiden en het door de Fransen bezette Naarden, namen tijdens de oorlog in omvang toe. In het voorjaar van 1673 hadden ze Nieuwersluis bereikt en vormden ze praktisch een extra waterlinie. Voor Holland was dat aanleiding om een nieuw ontwerp voor de Oude Hollandse Waterlinie te maken. Door Nieuwersluis te veroveren konden de inundaties langs de oostzijde van Vecht bij Nieuwersluis worden verbonden met de inundaties ten noorden van de Oude Rijn. De polders langs de Amstel kon men vervolgens droog malen.

De aanval op Nieuwersluis vond plaats in mei 1673. De kleine Franse bezetting van Nieuwersluis werd eenvoudig verjaagd, en het Nederlandse leger begon in hoog tempo met de aanleg van diverse verdedigingswerken om een Franse tegenaanval vanuit Breukelen en Utrecht te kunnen weerstaan. Nieuwersluis groeide zodoende in korte tijd uit tot een van de belangrijkste posten in de Oude Hollandse Waterlinie.

11. Sterreschans

De naam van het huis Sterreschans verwijst naar een stervormig verdedigingswerk dat tijdens de inzet van de Oude Hollandse Waterlinie werd gebouwd. Deze 'Starreschans' is in mei 1673 aangelegd als voorpost van Nieuwersluis. Fransen die vanuit Breukelen een aanval deden op Nieuwersluis zouden eerst de schans moeten passeren. In 1688 is de schans afgebroken en is het huis gebouwd.

12. Damsluis

De Damsluis in de Vecht was een onderdeel van de Nieuwe Hollandse Waterlinie en werd gebouwd in 1871. Het plan voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie bestond uit kleinere inundaties dan in 1672 waren gebruikt voor de Oude Hollandse Waterlinie. Het beheer van benodigde water was daardoor complex, en met de Damsluis werden de zuidelijke en noordelijke Vecht van elkaar gescheiden.

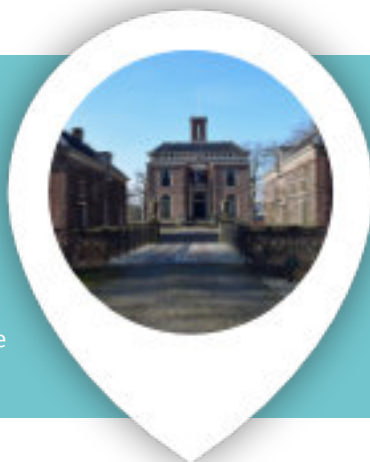
Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
29,3	2,8	Op kruising met brug weg vervolgen naar Zandpad langs Kasteel Gunterstein	
30,3	1,0	Weg vervolgen naar Zandpad, langs Kasteel Nijenrode aan de overkant van de Vecht	
30,9	0,6	Weg vervolgen naar Zandpad / Diependaalsedijk / Driehoekslaan, langs Kasteel Oudaen	Maarssen
33,6	2,7	Op kruising rechtsaf naar Klokjeslaan	
34,0	0,4	Einde weg rechtsaf naar Diependaalsedijk	
34,2	0,2	Linksaf voor tussenstop en/of bezoek aan het Vechtstreek Museum, anders doorrijden	

› Je passeert **Maarssen**

13. Gunterstein

Gijsbrecht Gunter liet in de 14de eeuw een huis bouwen aan de Vecht, tegenover Breukelen. Gunterstein, zoals het later bekend stond, werd in 1672 door de Fransen bezet. Het kasteel werd bijna een jaar later aangevallen door Nederlandse militairen die, kort na de inname van Nieuwersluis, probeerden ook Breukelen te heroveren. De Fransen verschansten zich in Gunterstein, beschoten de Nederlanders en dwongen hen zich terug te trekken.

Vervolg van de route

Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
34,5	0,3	Einde weg rechtsaf naar Driehoekslaan	Maarszen
34,7	0,2	Op kruising rechtdoor naar Dr. Plesmanlaan	
35,7	1,0	Op rotonde 2e afslag naar Dr. Plesmanlaan	
35,8	0,1	Bocht naar links volgen naar Dr. Plesmanlaan	
36,1	0,3	Bij verkeerslichten rechtsaf naar Sweserengseweg	
36,5	0,4	Op rotonde 2e afslag naar Sweserengseweg	
37,3	0,8	Op rotonde 2e afslag naar Sweserengseweg	
37,6	0,3	Linksaf naar Zuilenselaan, richting Oud-Zuilen	Oud-Zuilen

› Je passeert **Oud-Zuilen**

14. Nijenrode

Kasteel Nijenrode ontstond vermoedelijk in de 13de eeuw rondom de toren. In 1672 werd Nijenrode door de Fransen in gebruik genomen als hoofdkwartier van de bezetting van Breukelen. Lokale boeren werden gedwongen de muren van de hofstede af te breken. De Fransen verlieten Nijenrode in september 1673 toen Naarden werd heroverd door het Nederlandse leger. Zwitserse huurlingen hebben het kasteel enkele dagen later grotendeels verwoest.

15. Oudaen

Oudaen is een kasteel uit de vroege 14de eeuw. Het gelijknamige statige gebouw aan de Oudegracht in Utrecht dankt zijn naam aan de periode dat beiden in bezit waren van dezelfde persoon; de Utrechtse stadsbestuurder Dirck Taets. Oudaen werd als een van de weinige kastelen in de omgeving niet geplunderd tijdens de Franse bezetting van Utrecht in 1672-1673. Dat kwam vermoedelijk doordat de eigenaren bekende rooms-katholieken waren.

16. Slot Zuylen

Slot Zuylen werd in de 13de eeuw gebouwd en was in 1672 eigendom van Hendrik Jacob van Tuyl van Serooskerken. Anders dan kastelen die dichterbij de Oude Hollandse Waterlinie lagen had Slot Zuylen militair weinig betekenis. De Fransen dreigden het kasteel te verwoesten tenzij er een groot bedrag werd betaald. De heer van Zuylen reisde in mei 1673 persoonlijk naar Utrecht om de Fransen te betalen. Schrijfster Belle van Zuylen werd hier in 1740 geboren.

Slot Zuylen

Vervolg van de route

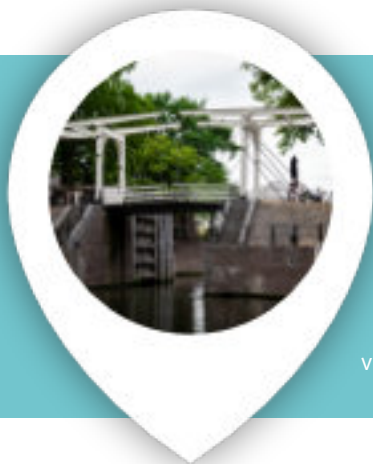
Km's totaal	Km's tussen afstand	Routebeschrijving	Plaats
38,0	0,4	Na brug rechtsaf naar Dorpsstraat	Oud-Zuilen
38,1	0,1	Linksaf naar ingang van Slot Zuylen	
38,2	0,1	FINISH , links parkeren voor een bezoek aan Slot Zuylen	

› Je bent aangekomen in **Oud-Zuilen**

De Lek bij Lopikerkapel

17. Vreeswijk

De sluisen van Vreeswijk verbinden de Lek met de Vaartsche Rijn en noordelijker met de Vecht. Controle over Vreeswijk was voor de inundaties van de Oude Hollandse Waterlinie niet nodig, maar toch heeft het Nederlandse leger in oktober 1672 een aanval op het dorp gedaan. Vanuit Schoonhoven viel het leger vanaf de Lek aan. Het doel van de aanval was om de Fransen af te leiden van de gelijktijdige Nederlandse belegering van Woerden.

Fietsroute | IJsselstein-Oudewater-IJsselstein | 49 km

Start in IJsselstein bij Fietsknooppunt **81**. Via **80, 24, 23, 22, 18** naar **17** bij de oude sluis van Vreeswijk.

Vervolg via **19, 20** naar **25** en langs het Klaphek waar de Fransen in 1672 de dijk doorstaken naar **9, 86** in Jaarsveld en **14** bij TOP Salmsteke.

Vervolg via **87, 55, 54** in Polsbroekerdam. Via **48** naar **91** in de vestingstad Oudewater. Volg vanuit Oudewater de Waardsedijk richting **97**, maar volg de dijk naar de rotonde en Provincialeweg N204.

Volg de N204 naar Linschoten, langs de maquette van de in 1796 gebouwde Linie van Linschoten. Door het dorp naar Fietsknooppunt **46** en via **98** in Montfoort naar **88** en vervolgens via **79** langs de Hollandsche IJssel terug naar **81** in IJsselstein.

Meer fietsroutes door de Oude Hollandse Waterlinie zijn te vinden op de website www.oudehollandsewaterlinie.nl

Kasteel Woerden

Met dank aan onze partners:

Met dank aan de gemeenten:

Lopik, Montfoort, Oudewater, Woerden, IJsselstein

© 2022 Vereniging Nederlandse Vestingsteden

Route: KNAC, Vereniging Nederlandse Vestingsteden

Tekst: Stichting Oude Hollandse Waterlinie

Beeld: Lenie Tabbernee, Jacques Loef, Marijn van Zanten, Rijksmuseum Amsterdam, Het Utrechts Archief, Provincie Utrecht, Delta-Phot Luchtfotografie, Stichting Oude Hollandse Waterlinie

Facebook: Vestingstedenroute / Website: vestingstedenroute.nl

Deze route is met zorg samengesteld. De juistheid van de gegevens is aan verandering onderhevig. Indien de informatie onjuistheden lijkt te bevatten, kan de uitgever daarvoor geen aansprakelijkheid aanvaarden.

